

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

Издаје Народно позориште у Београду

Banca Intesa

ПРИЈАТЕЉ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

БЕЗ ПРЕДАХА ДО КРАЈА СЕЗОНЕ

Оперска, балетска и драмске премијере

На Сцени „Раша Плаовић“, у среду 30. априла очекујемо премијеру представе „Сексуалне неурозе наших родитеља“ Лукаса Берфуса у режији Тање Мандић Ригонат; а премијеру балета Лидије Пилипенко „Нечиста крв“, на музику Петра Коњовића, Стевана и Василија Мокрањца, и премијеру Нушићеве популарне комедије „Др“ у адаптацији и режији Јагоша Марковића до краја сезоне. На Великој сцени је 12. априла премијерно изведена опера Гаетана Доницетија „Дон Пасквале“, под диригентском палицом маистра Алесандра Санђорџија, у режији Саше Габрића. Овај редитељски деби Саше Габрића у опери, критичар „Политике“ Бранка Радовић је пропратила речима: „Уместо

барокних детаља и ликова из комедије дел арте, добили смо модерну причу, савремену и блиску данашњој публици. Многи су постављали јавно питање, да ли је она примерена националном театру, је ли уништен дух Доницетијеве замисли, а све предрасуде разрешила је публика бурним аплаузима у току и на крају представе“. Најновијем редитељском успеху Саше Габрића претходило је двадесет режија у професионалним драмским театрима, као и више кратких играних и документарних филмова. Међу њима су: „Портрет уметника у младости“ Џемса Џојса, Чеховљеве „Три сестре“, Шекспирови „Тимон Атињанин“ и „Кориолан“, „Свадба у купатилу“ Милорада Павића...

наставак на стр. 4

ПОЗОРИШНЕ
НОВИНЕ

вечерње
НОВОСТИ

Међујски партнер Народног позоришта

УЗ ОВАЈ КУПОН
ПРИ КУПОВИНИ КАРТЕ
У НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ
У МЕСЕЦУ МАЈУ
ОСТВАРУЈЕТЕ

ПОПУСТ
20%

ГУТОВИЋУ МИЛИВОЈЕ ЖИВАНОВИЋ

Фалстафа у представи „Веселе жене виндзорске“ освојио Награду „Миливоје Живановић“. Жири је радио у саставу: Ксенија Јовановић, драмска уметница, Михајло Вукобратовић, редитељ и Молина Удовички Фотез, драматург.

Н. К.

МОДЕРНА МИНИСТАРКА

Уторак, 15. априла, на Сцени „Раша Плаовић“ гостовала је Српска драма Народног позоришта Приштина, са својом најновијом продукцијом – „Госпођа министарка“ Бранислава Нушића, у адаптацији и режији Ђорђа Милосављевића.

У модерној варијанти популарне Нушићеве комедије играју Милена Васић Ражнатовић (најмлађа Живка министарка у историји извођења ове драме), Милан Васић, Бојан Стојчетовић, Ивана Ковачевић, Јасмина Стоиљковић, Бранко Бабовић и Игор Дамјановић. Сценограф је Горан Стојчетовић, костимограф Светлана Зојкић, композитор Марко Матовић, а лектор Радван Кнежевић. Иначе, протоколом о сарадњи две националне театарске институције, предвиђено је да ова представа редовно гостује у Београду.

Х.

ЕЈДУСУ НУШИЋ

Предраг Ејдус је добитник Нушићеве награде за животно дело – глумцу комичару, на овогодишњим Нушићевим данима у Смедереву. У образложењу жирија (др Зоран Т. Јовановић, Милосав Буца Мирковић и мр Татјана Лазаревић Милошевић) између осталог пише: „Предраг Ејдус је један и јединствен. Борхесовски загледан у самог себе, чиме уметнички легитимно урања и израња из својих сценских и драмских ликова, он је од оних мудрих модерних глумаца који не освајају на пречац, не грабе гледаоца за грло, али када се завеса спусти остаје ужарено осећање да је његова рола извајана у свим задатим облицима и живописним нијансама“. Уручење награде је одржано 20. априла, а том приликом је промовисана монографија добитника, чији је аутор др Сања Живановић.

Р. П. Н.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ПОД КРОВОМ ЗАКОНА

О позоришту попут Народног

Најлакше од свега је паушално ускликнути како је Народно позориште реликт прошлости, па још додати: анахроно, мастодонтско и гломазно у сваком смислу. Много теже је озбиљно и одговорно сагледати могућности реформе и будућности репертоарских кућа попут ове. А вероватно је најтеже од свега учинити то сагледавајући и имајући у виду искуства других земаља, и регионалних и оних нешто даљих (узгред буди речено: Европа није монолитни субјект, па се, природно, и у оквиру земаља саме Уније искуства и праксе разликују по разним питањима, па тако и по овом), преузети оно што показује најефикасније резултате – и још све то прилагодити нашим приликама и специфичностима. Звучи једноставно, али није.

Чудна је судбина Народног позоришта: од када сам у позоришном свету, а то није краatak период, готово стално слушам да би национални театар требало да буде круна каријере (ружна реч је та каријера, али сви је користе) великих уметника те би се тако, у наставку – у овим разматрањима – дало очекивати да врхунски глумци, након што остваре низ успешних улога у другим позоришним кућама, пред крај свога професионалног ангажмана, дочекају нешто попут пензије управо у Народног позоришту. Да то на неки начин буде привилегија за пред

крај, или, у блажем случају, за другу половину каријере.

У начелу немам ништа против, али признајем, увек сам се питала: Хамлет је млад човек, млађи него ја данас, ко ће њега да игра – ако су у ансамблу сви који су већ дочекали круну каријере? Ко ће

да игра Ромео и Ђулијету, који су баш сасвим, сасвим млади, толико млади да људи моје генерације могу да им буду родитељи?

И још безброј сличних питања када је о оваквим институцијама реч.

Да ли је потребан, или чак неопходан, законски / подзаконски акт о самом Народног позоришту, да ли је упутно раздвојити Дрму од Опере и Балета?

На прво питање одговор ће умногоме зависти и од будућег, такозваног кровног закона о култури, који још није усвојен, не зато што људи у култури то нису

Пише
Ксенија Радуловић,
директор Музеја
позоришне уметности
Србије

желели или на томе нису радили (напротив), него стога што је наша политичка пракса, оправдано или неоправдано, увек имала неке друге приоритете и инсистирала на њима. Ако евентуални будући посебни законски акт о овој кући буде резултирао пре свега уметнички квалитетним репертоаром (инсистирати, дакле, треба на добрим представама, јер у позоришту је представа најважнија: свако ко тврди другачије – или не познаје природу позоришног деловања и у ту је професију залутао, или, пак, има неке своје, друге разлоге, у широком распону од сујете преко неостварености до мрзовоље и злурадости), ако при том буде омогућио и ефикаснији начин рада – онда је свакако добродошао. Ако буде мртво слово на папиру – онда смо одиста „цабе крчили“.

ЧИТАЊА ДРАМА МЛАДИХ РУМУНСКИХ ПИСАЦА

Недеља румунске драме

Од 16. до 21. априла, на Сцени V спрат, уприличена је Недеља румунске драме – прво у новој серији јавних читања савремених европских драма у Народног позоришту у Београду. Дрме румунских писаца које смо чули игране су у многим европским и светским позориштима, а писци су добитници значајних позоришних награда. Ђанина Карбонару се прославила у Европи са својом драмом „Кебаб“ која је прво играна у Румунији, затим у „Royal Court Theatre“ у Лондону, да би на крају пости-

ПРОЈЕКТИ

ПРОГРАМИ ЗА БЕСПОВРАТНА СРЕДСТВА

Унапређење аудио-видео опреме Народног позоришта

Институцијама и установама културе као што је Народно позориште у Београду, стоје на располагању различити инострани фондови и програми који обезбеђују бесповратна средства. Дobar пример је Бесповратна помоћ Владе Јапана (Cultural Grant Aid) за пројекте у области културе. То је програмска шема која обезбеђује бесповратна средства (грантове) у вредности већој од 50 милиона јена по пројекту за покривање трошкова набавке опреме која се користи за различите културне и образовне активности.

Народно позориште је конкурисало за Бесповратну помоћ Владе Јапана и пројекат за унапређење аудио-видео опреме и победило на том интернационалном конкурс, те обезбедило бесповратна средства за осавремењивање Студија. Све то је од посебне важности за савремени процес рада у театру и савремено архивирање аудио и видео грађе. Радећи на поменутом пројекту, аргументовано смо представили колико је постојећа опрема застарела и нефункционална по више основа и објаснили смо неодрживост превазиђеног јуматик (u-matic) формата студијске опреме Народног позоришта, који одавно није технички компатибилан са савременим аудио-видео уређајима. Посебно је важно што

ДА БИСМО ПРАКСУ КОНКУРИСАЊА ЗА БЕСПОВРАТНА СРЕДСТВА У МЕЂУНАРОДНИМ ПРОГРАМИМА НАСТАВИЛИ, ПОТРЕБНО ЈЕ ПЕРМАНЕНТНО И УПОРНО РАДИТИ НА АНАЛИЗИ И ПРОНАЛАЖЕЊУ КВАЛИТЕТНИХ РЕШЕЊА ЗА ПРЕТРАГУ ПРОГРАМА, ФОНДОВА И ПОЈЕДИНАЧНИХ КОНКУРСА, ЗАТИМ НАПРАВИТИ ИЗБОР ПРОГРАМА КОЈИ ће БИТИ НА РАСПОЛАГАЊУ, УЗИМАЈУЊИ У ОБЗИР ПРИОРИТЕТЕ ПРОГРАМА УЗ ПРАЋЕЊЕ ПРИКЛАДНИХ ФОНДОВА ДО ОБЈАВЕ ПОЗИВА ЗА ПРИКУПЉАЊЕ АПЛИКАЦИЈА, ПОТОМ НАЧИНТИ ИЗБОР МОГУЋИХ ПРОЈЕКТА ЗА ДОБИЈАЊЕ БЕСПОВРАТНИХ СРЕДСТАВА, ОДАБРАТИ КВАЛИТЕТНОГ ПАРТНЕРА ТЕ НАПОСЛЕТКУ ДЕФИНИСАТИ И РАЗРАДИТИ АКТИВНОСТИ ПРОЈЕКТА.

смо заједнички утврдили логички оквир за активности које би обезбедиле економски и технолошки прихватљиво и одрживо решење проблема. Део пројекта који се односи на техничку експертизу и избор аудио-видео опреме радио је инжењер Милан Марковић, актуелни директор Технике Позоришта.

Захваљујући познавању система функционисања фондова и програма који обезбеђују бесповратна средства, Народно позориште је учинило значајан искорак и обезбедило не само вредну техничку опрему већ се, на одређени начин, квалификовало за бољи третман у перспективи.

■ Самур Ранковић ■

у Народног позоришту

гла велики успех у „Shaubuehne am Leiner Platz“ у Берлину. Штефан Пека тренутно има пет драма на репертоару у Румунији, његов комад „Румунија 21“ се игра у Народног позоришту у Темишвару, а „Истина о животу и смрти Курта Кобејна“ је тренутно на репертоару „Albany Theatre“ у Лондону. Дrame овог аутора су преведене и објављене на немачком, енглеском, француском, турском, италијанском, а његове представе су готовале и комади јавно читани на фестивалима у Њујорку, Лондону, Берлину, Паризу, Авињону, Висбадену, Греноблу, Риму, Грацу и Лидсу. Добитник

је „Dramacun“ награде за најбољег румунског писца 2002. Драма „Red Bull“ младе румунске списатељице Вере Ион је играна у „59E59 Theatres“ у Њујорку. Марија Манолеску је, као и сви поменути румунски писци, учествовала на „Royal Court International Theatre Residency“ у Лондону са својом драмом „Садо-мазо блуз бар“, коју је касније режирала Ђанина Карбонарју. Андреа Валеан је позната нашој публици јер је радила на пројекту из којег је настала представа „Кики и Бозо“, коју је режирао Никола Завишић у Малом позоришту „Душко Радовић“.

Р. П. Н.

БАЛЕТ У СОЛУНУ

Балет Народног позоришта је, убрзо по изузетно успешном гостовању у главном граду Колумбије, насту-

паона сцениног Музичког позоришта у Солуну – Thessaloniki Megaro Music Hall. Иста представа – „Краљица Марго“, у кореографији Крунислава Симића а на музику

Горана Бреговића, била је изведена 19. априла. Насловну улогу је играла Мила Драгичевић, са партнерима Константином Костјуковим, Константином Тешеом, Миланом Русом и другима. Друге вечери, 20. априла, изведена су два једночина балета – „Јесење цвеће“ у кореографији првакиње Опере из Париза Мари-Клод Пјетрагале, са Сањом Нинковић и Константином Костјуковим у главним улогама и „Кавез“ у кореографији Лидије Пилипенко, у којем су водеће улоге одиграли Јована Миросављевић, Јовица Бегојевић и Милица Јевић. Интересантно је да је ово био први наступ Балета у Грчкој после више од 30 година, а о великом успеху овог гостовања најбоље сведочи позив на Међународни фестивал у Солуну, у октобру ове године.

М. Д.

ЗЛАТНИ БЕОЧУГ

Као и сваке године, Културно-просветна заједница Београда доделила је своја годишња признања „Златни беоцуг“ уметницима и другим појединцима и институцијама – за изузетан допринос култури главног града. Награде је, у име жирија који су ове године чинили Милутин Игњатовић, Живорад Ајдацић, Срба Игњатовић, Милован Витезовић, Драган Коларевић, Драган Мраовић, Драган Бабић, Рада Ђуричин, Милован Здравковић, Рашко Јовановић, Зоран Поповић и Славенко Терзић, уручила председница жирија Оља Ивањицки, на свечаности одржаној у Дому војске. Добитници „Златног беоцуга“ за 2007. су, поред осталих, и првакиња Дrame Народног позоришта Соња Јауковић и Борислав Балаћ, позоришни продуцент и актуелни оперативни директор нашег националног театра. Маестро Оскар Данон, дугогодишњи диригент и директор наше Опере, добитник је изванредног „Златног беоцуга“ за животно дело.

Ј. С.

КОНЦЕРТ ПОБЕДНИКА

На Великој сцени Народног позоришта, 31. марта одржан је Гала концерт победника Међународног такмичења Музичке омладине у категорији соло певача, уз учешће Оркестра Народног позоришта, а под диригентском палицом маестра Дејана Савића. Победници такмичења у обе категорије су певачи из наше земље, мецосопран Ивана Милашиновић и бас Драгољуб Бајић (солиста Опере Народног позоришта). Другу награду су освојили сопран Кјунг Ран Ким (Кореја) и тенор Хон Ли (Кореја – тренутно ангажован у Оперу Народног позоришта), а трећу сопран Мирела-Јоана Буноајка (Румунија) и бас-баритон Алекса Васић (Србија).

В. К.

ИНТЕРВЈУ САША ГАБРИЋ

И публика и критика

(наставка са прве стране)

Ово је Ваша прва оперска режија, како сте доживели тај пут од момента када сте сазнали да ћете режирати оперу до саме премијере када већ стижу и прва признања?

Мој пут ка режирању опере је много дужи а започео је још онда када сам у раној младости завршио основно музичко образовање а касније и мултимедијалну режију на Академији уметности у Новом Саду. Истовремено сам размишљао о историји музике и уметности уопште и месту опере у тој историји. Гостујући на римском Филмском фестивалу, након пројекције мог филма, упознао сам људе са којима сам годину дана касније имао задовољство да приредим концерт Андреа Бочелија у Београду. Као уметнички директор комплетног пројекта, упознао сам велики број људи из београдске Опере, који су ми били драгоцене сарадници у том послу. Већ сам био у преговорима да режирам драмску представу у Народном позоришту, али је директор Опере Дејан Савић у том тренутку размишљао о некоме ко би могао да донесе нешто ново у репертоар београдске Опере и приближи оперу новим генерацијама, а да се притом задржи све оно што је чини елитном уметничком формом. Услов за мој деби је био да то буде комплетна ауторска опера, па смо ето сачекали „Дон Пасквалеа“ који код нас није рађен тридесет година.

Какви су ваши утисци по завршетку рада на представи?

Ово је моја прва опера и надам се да ће дуго трајати на сцени, али се још више радујем следећој. Она је, осим мене који сам се појавио као ново лице у оперском свету, такла у први план уметнике који су били ту али су сада потврдили ко су и показали шта све могу бити. Пре свега мислим на двоје соли-

ста – Драгољуба Бајића и Софију Пижурицу, али не треба сметнути с ума да у екипи ове опере постоји низ младих људи који заслужују много пажње и који ће у наредном времену заузети своје место. Посебно желим да истакнем сарадњу са маестром Алесандром Санђорђијем који је донео сигурност и музички квалитет, а његово разумевање идеје ове режије учинило је да она буде остварива.

Такав приступ није иманентан драмском театру у коме постоји је-

којима сам имао привилегију да сарађујем и пре, у другим позориштима.

Доницетијевог „Дон Пасквалеа“ сте изместили из времена у којем се радња дешава у садашњи тренутак – Београд данас...

То је буфо опера у којој прича садржи један мали водвиљски заплет који припада свим временима, он напросто такав какав јесте може да се дешава пре двеста година у Риму, пре хиљаду година, а може да се одвија и у будућности. Једино што у оригиналној верзији те опере одређује о ком времену се ради је – назив новца.

Посебно запажен моменат у представи је када се на видео-биму који дочарава поглед кроз прозор стана Дон Пасквалеа пројектује Трг Републике са зградом Народног позоришта, саобраћајем који тече...

Рекао сам где се дешава опера, зашто је у овом времену. А онда смо и видели где се игра та опера. Ми смо сви свесни да смо сада ту у опери и да нам уметници пружају илузију, али се са намером препуштамо лепоти опере. Сви који се налазе у Народном позоришту у том тренутку су и актери тог културног догађаја.

Опера је скуп свих уметности на једном месту а Ви сте направили још један спој – на сцени сте оживели слику Милке Вујовић „Извесна прича“ која се налази на банери и плакату за представу...

Када смо бирали ту слику одабрали смо нешто што има симболички значај у односу на ову оперу, дивну слику коју смо користили за банер и плакат. Појавила се могућност да љубавна сцена, дует из опере, буде повезана са сликом и то је лепо и добро – да вам као инспирација за рад на сцени послужи слика. Занимљиво и ново за солисте је било што сам ту сцену режирао уназад.

■ Вања Косанић ■

ТРИ ПИТАЊА ЗА ТАЊУ МАНДИЋ РИГОНАТ

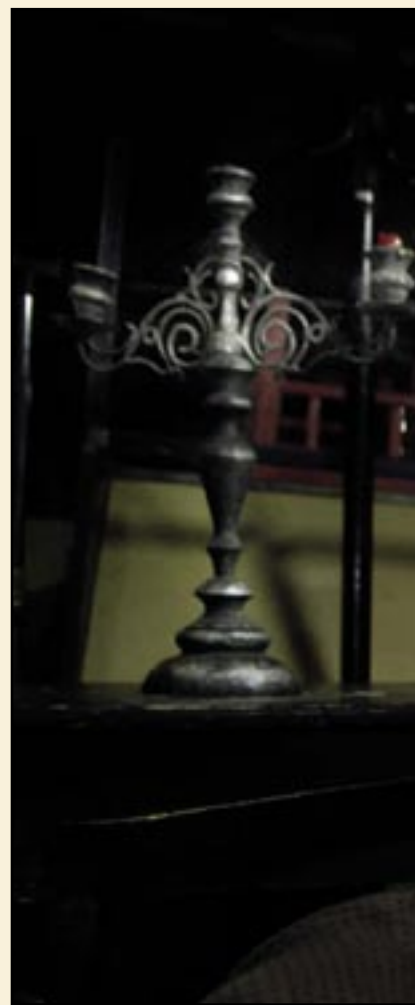
Рођени да би ж пуним плућима

Пре „Сексуалних невроза наших родитеља“ режирала си савремене руске комаде („Кисеоник“, „Хитлер и Хитлер“). Који ти је био највећи изазов кад си одлучила да режираш овај савремени швајцарско-немачки?

Константин Костјенко, чију сам драму „Хитлер и Хитлер“ режирала у Атељеу 212, и Иван Вирипајев, чију сам драму „Кисеоник“ такође режирала, изразито су јаке ауторске личности, драмски писци који не трпе поређења, и као такви су драгоцене појаве не само у оквирима савремене руске драме. Ипак, када бих тражила некакав заједнички именитељ, онда би то свакако било њихово успешно спајање моралних питања која баштини велики руски роман деветнаестог века, и експерименталност драме и уметности совјетске авангарде двадесетих година двадесетог века – мислим на Веденског и на Хармса. Лично, за мене је савремена руска књижевност нешто најзанимљивије у европским оквирима. Берфусова драма је у формалном смислу „конзервативнија“, постоји јасна прича, ликови, ситуација, али има нешто изразито драгоцено и посебно. Писац је пронашао начин како да тему људске невиности, оперисаности од сваког зла, пласира у свет тако да на нивоу приче ми пратимо једну људску судбину, али која на ширем плану постаје метафора могућности слободе појединца у друштвеном окружењу на врло оригиналан начин. Прича је потресна и вишезначна. Девојчица Дора је као дете, одлуком лекара и родитеља, лековима доведена у стање вегетирања, живота ван света. Није ишла у школу нити има икаква знања о свету и животи, нема социјалну интелигенцију, манипулативне тактике и способности. Мислити, осећати, говорити, радити – за њу је исто. Мајка, уз подршку лекара, одлучује да је скине са лекова не би ли видела шта се крије „иза Дориног вечно истог лица иза завесе од хемије и година летаргије“. И шта се крије? Ерос, животна енергија, откривање сексуалности... Дорино тело постаје полигон за сликање друштвеног одраза, јер рестриктивност, агресивност, бруталност друштвене заједнице, увек се најлакше детектују на женском питању: однос према женској сексуалности, абортусу, слободи личности...

Шта су за тебе „Сексуалне неврозе наших родитеља“ (као појам и као драма) и шта оне значе у овој нашој средини данас?

Није случајно што се главни лик у драми зове Дора, баш као што је Фројд (студија „Дора, фрагменти анализе јед-

ПРИЧУ сам пожелела да испричам као савремени моралитет. Порно играоница света је светилиште за иницијацију детета у нама у свет одраслих, у свет смрти. Одрастање је за Берфуса као черупање, убијање душе. Бити одрастао значи бити прилагођен. Прилагођен чему? Дакле, комаду ме је привукла тема, прича, могућност компоновања занимљиве сценске форме, могућност да кажем шта мислим о појму нормалности и о појму друштвеног здравља, механизмима манипулације.

ног случаја хистерије“) штитећи идентитет осамнаестогодишње пацијенткиње назвао девојку коју је лечио од хистерије. Берфусова драма није сценска разрада овог случаја, већ потпуно аутономно уметничко дело, али са јасним ослањањем на тековине психоанализе, на Фројда који је први отпочео анализу несвесног путем анализе снова у анализи личности и који је наглашавао да неврозе имају органску основу, односно да се у сфери сексуалности налази узрок настанка психо-невроза. Неврозе настају као резултат конфликта између инстинктивних наго-

Саша Габрић

ИВЕЛИ ЖИВОТ

на и друштвених захтева или њиховог облика „супер ега“. Назив драме „Сексуалне неурозе наших родитеља“, гледано из угла психоанализе, чист је плеоназам. Писац потцртава улогу сексуалности у неуротичности појединца, односно заједнице на квадрат. Карин Хорнај у „Неуротичној личности нашег доба“, опет наглашава да свака неуроza има корен у недостатку љубави у детињству и да ако је неуроza одступање од нормалног, концепт нормалности није универзалан, он варира од средине, класе, заједнице... Дора је једини лик у драми који има име. Сви остали су постављени функционално у односу према њој: Дорини родитељи, Дорин шеф, Фини Господин...

Зашто мислиш да је већина извођења овог комада у Европи као главно питање поставила третирање ментално заостале деце и њихов положај у друштвеном поретку, и која су за тебе најзначајнија питања која си поставила у току процеса рада на овој представи?

Не знам. Бити другачији, бити обележен, бити „друштвено бољестан“, за мене има много шире поље значења. Љубав, таленат, осетљивост, нежност, искреност, поштење, спонтаност, директност, непатвореност – нису ли то све „симптоми бољести“ у „здраворепресивном“ свету

псеудо-вредности и псеудо-слобода. Неки моји пријатељи психолози су читали драму и потврдили оно што смо причали на пробама: да Дора није илустрација једне конкретне болести, или менталне поремећености. Она је уметничка, а не медицинска чињеница. Она је неки *ид*, универзално дете у систему личности. Она је огледало извитоперености оних који се огледају у њој, за первертирану родитељску љубав-нељубав, за друштвене ауторитете оличене у шефовима и докторима, онима коју супервизирају нашу подобност, коректност, употребљивост у „свету друштвеног здравља“. Кроз живот, снажно ме је осим белетристике надахњивала психолошка литература – од Саса, Рајха, Јунга, Фрома и наравно Фројда и К. Хорнај, па до „Слободне деце Самерхила“... Друштвену кастрацију снажно осећам и у времену у којем живим и мислим да Дора има истинску, потресну универзалност. То је дете истрчало у свет чију азбуку учи као партитуру: не расте ка пламену већ ка смрти жеље и аутентичности, оног врхунског идеала да будемо личност, целовита, јединствена, непоновљива, рођена да би живела живот пуним плућима.

■ **Маја Пелевић** ■

МЕЂУНАРОДНИ ДАН ИГРЕ

Дух игре нема боју

Сваког 29. априла, на дан рођења творца модерног балета Жан-Жорж Новера (Jean-Georges Noverre 1727-1810), у читавом свету се од 1982. године обележава Међународни дан игре. У организацији Међународног института за позориште при UNESCO-у, ИТИ, и Светског савеза за игру, широм света се играју свечане представе којима се прославља овај Дан, са циљем да се сједине сви облици игре, да се обележи и слави универзалност ове уметности, да се преброде све политичке, културне и етничке баријере и да се заједничким језиком – игром – зближе људи у миру и пријатељству. Сваке године једна позната личност из света игре шаље поруку која обиђе свет. Ове године, та част је припала Гледис Фејт Агулас (Gladys Faith Agulhas), играчу, кореографу и балетском педагогу из Јужноафричке Републике.

На Међународни дан игре, у 18 сати, у фоајеу II галерије биће свечано откривена биста нашег великог балетског уметника и светски прослављеног кореографа Димитрија Парлића, чији аутор је Ристо Михаић. Увече је на Великој сцени „Краљица Марго“, балет на музику Горана Бреговића, у кореографији Крунислава Симића, са Милом Драгичевић у насловној улози, те са Константином Костјуковим, Константином Тешеом, Миланом Русом и другим солистима и ансамблом Балета, Хором и Оркестром Оперe.

„Дух игре нема боју, нема одређени облик ни величину. Али, он отелотворује јединство, снагу и лепоту која се налази у сваком од нас.

ните се кроз игру, и што је најважније – будите најбољи што можете бити у сопственом делању. Само кроз снагу и дух игре можемо да будемо уједињени“, вели се у Поруци.

J. С.

ЛУБИЛЕЈ У ДРАМИ

Педесета „Лажа и паралажа“

Шедесета „Лажа и паралажа“ одиграна је 21. априла на Сцени „Раша Плаовић“. Премијерно је постављена на сцену Народног позоришта 25. марта 2006, поводом 200 година од рођења и 150 година од смрти Јована Стерије Поповића, у режији Југа Радивојевића. Остали сарадници: драматурзи – Молина Удовички и Славко Милановић, лектор Радован Кнежевић, композитор Корнелије Ковач, сценски покрет – Пјер Рајковић. Улоге: Борис Комненић, Наташа Нинковић, Михаило Лађевац / Иван Томић, Милан Гуговић, Небојша Дугалић и Добрила Ћирковић. Са овом представом ансамбл је гостовао у Скопљу, Подгорици, Новом

Саду, Врању, Вршцу, Панчеву, Аранђеловцу, Зајечару, Пожаревцу, Смедереву... Представа је учествовала и на фестивалима и смотрама 2006, те освојила значајне награде: Награда публике за представу у целини на Нушићевим данима у Смедереву; Наташа Нинковић за улогу Јелице – Награда публике на Данима Миливоја

Живановића и на Нушићевим данима у Смедереву; Небојша Дугалић за улогу Мите – Награда стручног жирија на Данима Миливоја Живановића, „Зоранов брк“ на Данима Зорана Радмиловића; Небојша Дугалић је изабран и за глумца вечери на 26. Бориним данима у Врању.

С. Ж.

СТЕРИЈА НА СЦЕНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА (10) | ПИШЕ ЈЕЛИЦА СТЕВАНОВИЋ

ФЕЉТОН

Обнова као премијера

Новим друштвеним околностима, насталим после ослобођења, Стерија изузетно погодује – својом сатиричношћу. Стога не чуди податак да се већ на почетку прве целе, планиране сезоне, на репертоару поново нашла једна од његових најпопуларнијих комедија – „Кир Јања“. У суштини, пре се може говорити о обнови него о правој премијери јер је ауторска екипа била иста као у поставци која је играна за време рата. Премијера је била 3. новембра 1945, поново у режији Страхиње Петровића, и поново у сценографији Миленка Шербана и костимима Милице Бабић. Ни у глумачкој подели није било великих измена. Насловну улогу и у овој поставци тумачи редитељ, Страхиња Петровић, Невенка Микулић игра његову младу жену Јуцу, Марко Маринковић и у овој поставци игра Кир Диму, а Никола Јовановић Петра. Нови у подели су само Бранка Андоновић у улози Катице и Реља Ђурић у улози нотароша Мишића.

Говорећи о комаду, критика у први план истиче његову „дру-

штвену сатиру“. То је управо онај квалитет који је у првим годинама после Другог светског рата био најтраженији – „оштра критика буржоаског друштва“. Поступак којим Стерија у својој комедији даје слику своје Војводине и свог времена, „накарадних и изобличених облика живота, цртајући верно, по живим примерима из свагдашње квалитет који је у првим годинама после Другог светског рата био најтраженији – „оштра критика буржоаског друштва“. Поступак којим Стерија у својој комедији даје слику своје Војводине и свог времена, „накарадних и изобличених облика живота, цртајући верно, по живим примерима из свагдашње

БИЛА је то пре обнова него премијера. Али нова, народна власт, није хтела да остави и најмање места поређењу између њихове и културне политике коју је спроводила власт окупатора.

аутентичност овог његовог дела – насупрот Плаутовој или Молијеровој тежњи да у својим комадима са сличном темом говоре о идеји, о проблему, о тврдичлуку „по себи“.

Судећи по кратким описима режијског поступка, а нарочито глумачког остварења Страхиње Петровића, које је забележио критичар, „Кир Јања“ је те, 1945. године, на сцени Народнoг позоришта игран на начин који би више при-

лично сензибилитету садашњег гледаоца и рецензента: „Редитељ Страхиња Петровић осетио је да се Кир-Јања не сме играти као комедија, да је за постизавање комичног у овом Стеријином делу у пуној мери потребна сасвим природна реалистичка игра. У тежњи да делу да пуну драмску убедљивост, у верној реалистичкој интер-

претацији, он је отишао у другу крајност, и личности главног лица на тренутке дао и трагичне нагласке. У оквиру такве режијске поставке, Кир-Јања је, у заокруженој и мајсторски спроведеној игри самог редитеља, добио боју хероја кога средина не разуме, кога жена књи, превејанци насамарују, пријатељи упропашћују, једном речі: коме судбина сваљује на главу коб несреће и мучеништва. Тако је и сцена Кир-Јањиног монолога над отвореним ковчегом злата протумачена, у експресионистичком стилу, са много страсне нежности

и топлине, уместо да су се у њој манифестовале грамзивост и средоброљубље лакованог тврдице“. Тада, оваква поставка није наишла на одобравање. Критика редитеља замера и неспособност да својој концепцији при во ли читав ансамбл, те је глумачка игра била стилски и жанровски неуједначена. Марко Маринковић је своју улогу Кир-

Диме креирао „потпуно у духу редитељеве концепције“, а његова „доследно спроведена и до најситнијег детаља разрађена игра, са много ситних спољашњих шљокица, носила је траг извитоперених балзаковских лица“. Други актери, нажалост, нису следили идеју редитеља, те су своје улоге донели „без изразитијих напора духа и маште, у стереотипној, али реалистичкој глуми“.

Декор Миленка Шербана је оцењен као „претерано стилизован“, сасвим непримерено духу комада

и карактеру главног јунака „дат у 'богатом' бидермајеру“. „Да је ослобођена трагичних акцената и усклађена у стилској организацији целине, претстава

Невенка Микулић

Кир-Јање била би лепо и значајно освежење на тако оскудном репертоару Народнoг позоришта у Београду“, са жаљењем закључује рецензент.

Ова Петровићева поставка задржала се на репертоару нешто дуже од годину дана. Одиграна је 17 пута.

(наставиће се)

ИНОСТРАНА ГОСТОВАЊА БЕОГРАДСКЕ ОПЕРЕ У XX ВЕКУ (4) | ПИШЕ ВЛАДИМИР ЈОВАНОВИЋ

ФЕЉТОН

Освајање Париза

До првог гостовања београдске Опере у Паризу, од 12. до 15. маја 1956. године, дошло је после позива који су организатори Париског оперског фестивала упутили Београђанима, са жељом да у позоришту „Théâtre des Champs-Élysées“ изведу по две представе „Хованшчине“ Модеста Мусоргског и „Кнеза Игора“ Александра Бородина.

Париска публика је 12. и 14. маја одушевљено поздравила ансамбл београдске Опере и његово тумачење „Хованшчине“, једног од најзначајнијих руских оперских дела 19. века, које у француској престоници није давано још од 1913. године. Рене Фавар, Жилбер Блох, Дорел Хандман, Рене Дименил, Кларандон и Емил Вијермоз написали су тих давних дана, између осталог, да је ова представа била „истинско откриће, а режија др Гавеле веома жива, сценографија Сташе Беложанског задивљујућа, дириговање Крешимира Барановића мудро и сензибилно, трупа врло хомогена, састављена од сјајних уметника: Мирослава Чангаловића, Меланије Бутариновић, Драга Старца, Николе Цвејића, Александра Маринковића, Душана Поповића, као и од величанственог хора и квалитетних балетских

„Хованшчина“, Барселона 1961.

играча“. („France Soir“, Париз, 15. мај 1956)

Извођења „Кнеза Игора“ 13. и 15. маја, значила су нови и још већи успех наше престоничке Опере. По мишљењу поменутих музичких критичара, највише је одушевио хор – „који тријумфује без премца“, затим

Душан Поповић (Кнез Игор) – „баритон који поседује изванредну сценску појаву и праву музичку природу“, Мирослав Чангаловић (Кончак) – „један од најлепших племенитих басова на свету“, као и Жарко Цвејић (Галички), Валерија Хејбалова (Јарославна), Бисерка Цвејић (Кончаковна) и Драго Старц (Владимир). „Режија др Гавеле била је врло добра, кореографија Анице Прелић прворазредна, а диригент Оскар Данон крајње понесен, скоро френетичан“. („Le Temps de Paris“, Париз, 15. мај 1956)

Све у свему, може се рећи да критике објављене у тадашњој француској штампи потврђују да је на овом гостовању београдска Опера остварила аутентична и репрезентативна тумачења „Хованшчине“ и „Кнеза Игора“, која су пленила уиграношћу и лепотом скупног наступања, музичком изражајношћу, сценском снагом и изузетним ентузијазмом – до тада невиђе-

ним на европским оперским сценама, због чега су наши уметници позвани да следеће године једном оперском представом, по могућству француског композитора, отворе у Паризу Међународни фестивал нација – Позориште нација за 1957. годину.

Ово заиста велико и значајно признање нашој оперској уметности подстакло је Оскара Данона и његове најближе сараднике да се упусте у несвакидашњи музичко-сценски подухват „оживљавања“ већ давно заборављене опере „Дон Кихот“ Жила Маснеа, која после Шаљапинове смрти скоро да ни где у свету није извођена. Имајући идеалну поделу за врхунско остваривање тог осредњег француског оперског дела, они су одлучили да његову партитуру „прочитају“ на нов и осавременен начин, који је подразумевао другачију и смелију музичку интерпретацију Маснеа, као и ослобађање сцене од сваког сценског традиционализма и сувишних реалистичких детаља. Захваљујући надахнутом и креативном тимском раду, ствараоци и учесници београдске представе „Дон Кихот“ успели су да постигну максимално јединство музичког, драмског и визуелног у приказивању „игре у игри“ на сцени, што је у то време било оригинално опредељење. Доживевши своје поновно рођење 9. марта

1957. године у Народном позоришту у Београду, а прави тријумф 27. и 29. истог месеца у Паризу, Маснеов „Дон Кихот“ биће упамћен као један од најзначајнијих музичко-сценских експеримената београдске Опере у њеним трагичним немирима и покушајима да средином 20. века изведе „естетску револуцију опере“ како је то тачно записио Жак Буржоа.

Када се тог 27. марта 1957. године подигла завеса у париском Позоришту „Сара Бернар“ (Théâtre „Sarah Bernhardt“), београдско извођење „Дон Кихота“ најпре је присутне веома изненадило, готово шокирало, да би их затим постепено све више одушевљавало. Скоро апстрактно стилизовани декор Миомира Денића, стилизована режија Младена Сабљића, музичка интерпретација диригента Оскара Данона која је у свему одударала од традиционалног Жила Маснеа, сјајна кореографија Ани Радошевић, успели костими Мире Глишић и, посебно, незаборавне креације Мирослава Чангаловића, гласом и стасом рођеног Дон Кихота, затим госта из Љубљане Латка Корощеца, одличног Санча Пансе, и Бисерке Цвејић, младе и лепе Дулчиње – фасцинирали су те вечери не само префињену париску публику него и све музичке критичаре.

(наставиће се)